

věci, které zde vidíme, všechny věci, které elfové nebo lidé znají, pouhým znamením nebo připomínkou?“

„To, zdá se, skrývá Eru ve své mysli,“ řekla Andreth. „Jak máme nalézt odpovědi na takové otázky, zde, v mlhách Pokažené Ardy? Bylo by to jinak, kdybychom se nebyli změnili. Ale protože jsme to, co jsme, o samotné Ardě i o ostatních věcech, které se v ní nalézají, přemýšlejí málo dokonce i Moudří z našeho lidu. Přemýšlíme hlavně o sobě, jak mohla naše *hröar* a *fëar* přebývat spolu ve věčné lásce, nebo o neproniknutelné temnotě, která nás nyní očekává.“

„Takže nejen Vznesení elfové opomíjejí své příbuzné!“ zvolal Finrod. „Překvapuje mě to, a stejně jako předtím, když jsme mluvili o vašem neklidu, poskočilo nyní radostí i mé srdce, jako by zaslechlo dobré zprávy.“

Předpokládám, že toto byl tedy úděl lidí, ne následovníků, ale dědiců, skrze něž dojde všechno naplnění, těch, kteří uzdraví porušení Ardy, jak bylo určeno dávno před přijetím dědictví. A učiní ještě mnohem více jako vyslanci vzneseného Erua — rozvinou Hudbu a překonají Vizi Světa!¹¹

Proto Arda Uzdravená nebude Arda Neporušená, ale něco zcela jiného, většího, a přece to samé.¹² Mluvil jsem s Valar, kteří byli přítomni zrození Hudby, dříve, než svět začal. Ale nyní bych rád věděl, zda opravdu slyšeli konec Hudby. Nebylo snad něco skryto v posledních akordech, jimž dal Eru zaznít, něco, co nepochytili, protože byli Hudbou zahlceni?¹³

A dokonce je možné, že Eru, jenž je věčně svobodný, stvořil Hudbu a zjevil Vizi pouze po určitý okamžik. A co je za oním okamžikem, neuvidíme, dokud nás tam nezavedou naše vlastní cesty, a netuší to ani Valar, ani Eldar, ani lidé.

Tak může každý vypravěč skrýt vrcholný okamžik svého vyprávění, dokud nepřijde jeho čas. Ti z nás, kteří naslouchali s otevřeným srdcem a myslí, ho mohou do jisté míry uhodnout, ale tak si to vypravěč přeje. Ani Moudří nejsou ochuzeni o překvapení a požitek, které nabízí jeho umění, abychom se tak mohli všichni podílet na autorství. Ale nebylo by tomu tak, kdybychom se všechno dozvěděli už v předmluvě, dříve, než do děje vstoupíme.“

„A co je tedy podle tebe ten vrcholný okamžik, který si Eru uschoval?“ zeptala se Andreth.

„Ó, moudrá paní!“ usmál se Finrod. „Já jsem jenom Elda a opět jsem myslel jen na svůj lid. Ba ne, na všechny Děti Eruovy. Myslel jsem na to, že bychom mohli být s pomocí Druhorozených osvobozeni od smrti. Neboť vždy, když jsme mluvili o smrti jako o dělení jednoty, ve svém srdci jsem myslel na docela jinou smrt, která není nic jiného, než společný konec obou dvou. Neboť to je to, co leží před námi, mnohem dál, než náš rozum dohlédne. Je to dovršení a konec Ardy a spolu s ní také konec nás, Děti Ardy. Konec, kdy se všichni elfové, kteří žili tak dlouho, stanou minulostí.“

DODATEK 8

Touha. Elfové zdůrazňovali, že touha, obzvláště taková základní touha, o které se zde zmiňujeme, má být pokládána za pravý projev podstaty Vtělených a naznačuje směr, ve kterém musí ležet její nepokažené naplnění. Rozlišovali *touhu fëa* (poznání, že něco správného nebo důležitého není přítomno, což vede k touze po tom a k naději v to), *přání* neboli *osobní přání* (pocit nedostatku něčeho, co má pro jedince prvotní význam a co může mít malý nebo žádný vztah k všeobecnému řádu věcí) a *zdání*, neschopnost rozeznat, že věci nejsou takové, jaké by měly být, která vede ke klamu, že věci jsou takové, po jakých se má toužit, ač takové nejsou. (To poslední bychom mohli zcela po právu označit za zbožné přání, ale v žádném případě, řekli by elfové, tak nelze označit pojem první. Zdání může být vyvráceno fakty, *touha fëa* ne. Nicméně toužebnost je pokládána *vždy* za klamnou a je pouhým základem naděje na zlepšení. Ale *touhy fëa* se mohou často ukázat jako smysluplné tím, že naprosto nesouvisejí s osobní touhou. Pro fakt, že *odpovídají* přáním nebo dokonce osobním přáním, ještě nejsou zavrhovatelné. Elfové skutečně věřili, že „pozdvihnutí srdce“ nebo „rozdmýchání radosti“, o nichž se často zmiňují a k nimž dochází po zaslechnutí určitého klíčového pojmu nebo argumentu, nejsou klamem, nýbrž pouze *fëa* rozpoznala, kudy vede cesta pravdy.)

DODATEK 9

Je skutečně možné, že Andreth už nechtěla prozradit víc. Částečně z věrnosti vlastnímu rodu, která bránila lidem odhalovat elfům vše, co věděli o temnotě ve své minulosti, částečně proto, že nebyla schopna obrátit svou mysl ke sporným lidským tradicím. V pozdějších kritických zpracováních *Athrabeth*, zjevně napsaných pod Númenorejským vlivem, je donucena pod tlakem k mnohem konkrétnější odpovědi. Některá zpracování jsou velice krátká, některá jsou delší. Všechna se ale shodují v tom, že lidé zapříčinili neštěstí tím, že přijali Melkora za Krále (nebo Krále a Boha). V jedné verzi se vypráví celá legenda, stažená do pouhé časové posloupnosti, která má výslovně Númenorejskou tradici, protože v ní Andreth říká: „*Toto je příběh, který mi vyprávěla Adanel z Hadorova domu.*“ Númenorejci byli z velké části potomky lidu Marach, z něž pocházeli vůdci Hadorova domu,²² a neelfí části jejich tradic jsou převážně odvozeny od učení tohoto lidu. Legenda připomíná v určitých rysech Númenorejskou pověst o úloze, kterou sehrál Sauron při pádu Númenoru. Ale to nedosvědčuje, že se jedná zcela o smyšlenku ze dnů po pádu. Nepochybně byla z větší části odvozena od skutečného učení lidu Marach, zcela nezávislého na *Athrabeth*. (Přesto si nenárokují právo na pravdu, historickou ani jinou.) Sauronovy skutky se ve skutečnosti nepochybně podobají skutkům jeho pána. Že i lid, který byl obeznámen s takovou legendou nebo